

Facit till
Tummen upp
Svenska som
andraspråk
Åk 6
Kartläggning

Arbeta med hemska dagar

Sidan 5

Frågor och svar

- 1 Astrid ljuger om att hon är sjuk för att slippa gå till skolan.
- 2 Hon känner sig nervös och mycket illa till mods (spyfärdig).
- 3 Tina lyckades övertala alla i klassen om att Astrid var töntig och ful och sa att ingen skulle vara med Astrid.
- 4 Det är Astrids storsyster Johanna som till slut förstår att Astrid mår dåligt och vill att Astrid ska berätta sanningen om hur det är i skolan.

Läsa mellan raderna

- 5 Det betyder att Astrid var ledsen och mycket nära att börja gråta.
- 6 Berättelsen handlar om mobbning.
- 7 Astrid har fått dålig självbild av vara utanför i klassen. Därför tror och tycker hon att hon inte är lika snygg och perfekt som alla andra tjejer.

Sidan 6

Förslag på meningar:

- 8 Om hon bara visste hur de behandlade mig varje dag. (s. 2)
– Måste du alltid sitta bredvid mig? hörde jag Sofie säga, som jag råkat sätta mig bredvid. (s. 2)
Det var Tina som övertalade alla att jag var töntig och ful. (s. 3)
Men de bara skrattade och puttade mig mot lerpölen. (s. 3)

Fundera och reflektera

- 9 Astrid skäms över att hon inte är lika populär som de andra tjejerna i klassen och för att hon blir mobbad. Hon tror att hon gör sin mamma och syster besvikna om hon berättar sanningen.
- 10 Tina har ännu sämre självförtroende än Astrid när hon kommer till sin nya klass i sexan. Hon är rädd för att själv hamna utanför och för att bli mobbad. Därför skaffar hon sig snabbt en syndabock. Det blir Astrid.
- 11 Elevens eget svar.
- 12 Elevens eget svar.

Arbeta med Warszawas getto

Sidan 8

Fakta

- 1 Under andra världskriget upprättades många getton.
- 2 Ett getto är ett avgränsat område dit bland annat judar fördes under andra världskriget.
- 3 Nazisterna förde judarna till olika getton för att separera dem från övriga befolkningen på grund av deras rastillhörighet.
- 4 För att inte riskera att judarna skulle fly tvingade nazisterna judarna att bära ett nummer som ofta var intatuerat på armen. Judarna fick också bära ett speciellt märke på kläderna, en så kallad judestjärna.

Förståelse

- 5 Nazisterna kom från Tyskland.
- 6 *Förslag:*
Judarna levde mycket enkelt och fattigt.
De arbetade ofrivilligt på tyska fabriker.
Människorna bodde mycket trångt.
Många dog av svält och sjukdomar.
- 7 Utrota innebär att man vill göra sig av med något så att det inte ska finnas något kvar. Ord som betyder nästan samma sak är t.ex. utplåna och förinta.
- 8 Personer som lyckades överleva koncentrationsläger har kunnat berätta om förföljelserna under andra världskriget och hur de levde i gettona.

Sidan 9

Analys

- 9 Elevens eget svar.
- 10 Elevens eget svar.
- 11 Eleven skriver en sammanfattning av texten, dels med egna ord, dels med ord och begrepp som är centrala för fakta i texten.

(Förslag på meningar med centrala ord och begrepp som eleven bör ha med i sin text:)

Under andra världskriget skapades flera getton. Det var särskilda områden dit bl.a. judar fördes av nazister för att skilja judarna från den övriga befolkningen. Ett exempel på ett sådant område är Warszawas getto i Polen.

Gettot var trångt och ohälsosamt med dålig mat och stor risk för sjukdomar. Judarna tvingades arbeta på tyska fabriker. För att de inte skulle fly från gettot fick de bära en s.k. judestjärna och ett nummer.

Treblinka var ett koncentrationsläger. Dit fördes judarna av nazisterna för att gasas ihjäl. Judarna gjorde uppror mot nazisterna, det s.k. upproret i Warszawas getto.

Arbeta med reportaget Skolmaten

Sidan 11

Fakta

- 1 Reportaget handlar om skolmaten.
- 2 Reportaget är indelat i fyra stycken som handlar om: skolmatens historia, skolmaten i andra delar av världen, mängden mat som slängs varje år, och på vilka sätt skolor kan förbättra skolmaten.

Förståelse

- 3 I Finland är skolmaten gratis, precis som i Sverige.
- 4 Skolministern vill införa en lag om näringsrik skolmat.

Analys

- 5 Elevens eget svar.
- 6 Elevens eget svar.
- 7 Elevens eget svar.

Arbeta med Olika åsikter

Sidan 13

- 1 Det är en förälder som har skrivit den första insändaren.
- 2 *Förslag:*
Föräldern tycker att skolmaten är alldeles för dålig och näringsfattig och att diskussionerna inte har lett till bättre mat i skolan.
- 3 Det är en elev i åk 7 som har skrivit den andra insändaren.
- 4 Eleven tycker om maten som lagas i skolköket och att alla elever borde uppskatta att få lagad och gratis mat i skolan varje dag.
- 5 Elevens eget svar.
- 6 *Förslag:*
Man kan läsa insändare i dagstidningar och andra tidningar, t.ex. Kamratposten.
- 7 Elevens eget svar.
- 8 Elevens eget svar.

Arbeta med Dikt, poesi och lyrik

Sidan 16

Fakta

1 En vårvintervisa

”Smält min is,
låt min snö
gå i tö”,
Kanhända, kanhända om solen vill,
vi vänta väl ännu en månad till,
så kanske det sker”, sjöng våren.

I ungdomen

Det glittrar så gnistrande vackert i ån,
det kvittrar så lustigt i furen.
Här ligger jag lat som en bortskämd son
i knät på min moder naturen.
Det sjunger och doftar och lyser och ler
från jorden och himlen och allt jag ser.
Det är, som om vinden ett budskap mig bär
om lyckliga dagar, som randas,
– i vem? – ack i allt, som andas.
Jag ville, att himlens och jordens allt
låg tätt vid mitt hjärta i flickgestalt.

- 2 Dikterna ska helst läsas med en sorts melodi, en sjungande rytm.
De kan också läsas med olika tonfall och med betoning på vissa meningar och ord för att förstärka känslan i dikterna, t.ex. vid upprepningar (se Plötsligt s. 15).

Förståelse

- 3 En vårvintervisa och I ungdomen.
- 4 Elevens eget svar.
(Förslag: Dikterna innehåller ord som inte är lika vanliga nuförtiden, t.ex. kanhända, furen, moder, randas, ack.
Dikterna är ofta skrivna med metaforer, det vill säga jämförelser som beskriver något på ett annat sätt/målande sätt.)

Analys

- 5 Elevens eget val av dikt.
- 6 Elevens eget svar.
- 7 Elevens eget val av bild.

Arbeta med dilemma-sagan

Sidan 18

Fakta

- 1 Den ena mannen hade särskilt bra hörsel, den andra mannen var duktig på att räkna och den tredje mannen hade mycket god syn.
- 2 Ett sädeskorn trillade i vattnet och alla tre egenskaper behövdes för att hitta det.

Förståelse

- 3 Det finns inget självklart slut på sagan eftersom det handlar om att diskutera och resonera bland flera lösningar. I det här fallet handlar det om att läsaren ska ta ställning till om en av männen var duktigare än de andra eller om alla tre tillsammans hjälptes åt att lösa problemet.
- 4 Elevens eget svar. (Förslag: Författaren vill få läsaren att förstå att man är mycket starkare och klokare tillsammans, än om man skulle försöka lösa saker på egen hand. Det finns sällan en enda lösning eller svar på ett problem, ofta är det flera faktorer som spelar roll.

Analys

- 5 Elevens eget svar.
- 6 Elevens eget svar.

Jämföra texter

Sidan 20

Snowboard

- 1 *Snowboard* är en faktatext.
- 2 Elevens eget svar. (Läraren läser och godkänner svaret.)
- 3 Elevens eget svar. (Läraren läser och godkänner svaret, *förslag*:
Texten innehåller (fakta)ord och begrepp som är typiska för just det ämnet. Meningarna vill hellre informera läsaren om något,
än underhålla med många beskrivande ord och spännande meningar.)

Sidan 21

Viktigt att tänka på

- 1 *Viktigt att tänka på* är en text med instruktioner (i punktform).
- 2 Elevens eget svar. (Läraren läser och godkänner svaret.)
- 3 Elevens eget svar. (Läraren läser och godkänner svaret, *förslag*: Texten innehåller ord som talar om hur du bör gå tillväga, t.ex. *vad* du ska göra, i *vilken ordning*, och *hur* du gör det.
Texten innehåller ofta regler och uppmaningar, t.ex. tänk på..., använd...
Instruktionerna är ofta skrivna i punktform eller i flera led så att det ska vara lätt att följa med i texten, steg för steg.

Sidan 22

Utmaningen

- 1 *Utmaningen* är en skönlitterär text.
- 2 Elevens eget svar. (Läraren läser och godkänner svaret.)
- 3 Elevens eget svar. (Läraren läser och godkänner svaret, *förslag*: Texten innehåller många adjektiv och/eller andra beskrivande ord om en fiktiv (påhittad) miljö eller situation. Den innehåller ofta ord som ökar spänningen i läsningen. Texten kan bestå av både korta och långa meningar, en del med inskjutna bisatser. Texten kan vara skriven i både berättande form och/eller i dialogform.)
- 4 Elevens skriver en fortsättning på berättelsen (Läraren läser och godkänner svaret).

Arbeta med de tre texterna

Sidan 23

- 1 Elevens eget svar.
- 2 Elevens eget svar.
- 3 *Förslag:* En skönlitterär text syftar till att underhålla läsaren, och är ofta en påhittad berättelse. En skönlitterär text innehåller ofta dialoger.
En faktatext syftar till att beskriva eller förklara något för läsaren. En faktatext innehåller fakta, alltså sådant som är sant.
- 4 För att förhindra skador (och för att det ska vara kul att åka).
- 5 *Förslag:*
Likheter:
I båda sporterna använder man en bräda för att ta sig fram. Man står på brädan.
Skillnader:
Surfing är en sommarsport och snowboard är en vintersport.
Till skillnad från surfing krävs mycket utrustning för att åka snowboard.
I snowboard får man fart av backens lutning och hur man hanterar brädan, medan man i surfing får fart av vinden.
- 6 Texten är skriven för den som är nybörjare eller i alla fall inte så van åkare. Den kan också vara bra för den som ska köpa snowboardutrustning.
- 7 Texten är skriven för den som vill veta vad snowboard är och hur sporten utövas.

Alla andra får ju!

Sidan 24

Min mamma klagar alltid på att jag ser för mycket skräpprogram på tv och att jag sitter framför datorn alldeles för länge. Jag försöker förklara för henne att hon inte fattar hur det är att vara barn.

– Mamma, det är hundra år sen du var barn och då fanns det ju knappt tv, förklarar jag. Alla mina kompisar ser massor på tv och de sitter vid datorn hur mycket som helst.

– Det finns faktiskt annat att göra, säger mamma. Som ni lever idag kommer ni att få ont i era ryggar(,) innan ni har fyllt tjugo.

– Vem bryr sig, svarar jag.

I lördags sov Ronak över hos mig. Vi hade inte setts på hela sommaren.

Vi satt länge vid datorn och till slut fick mamma spader.

– Stäng av den där nu och gör något annat, utbrast hon.

Jag hörde att det inte var något att diskutera(,) så vi gick ut.

Klockan var halv nio och det började skymma. I hallen stod mina inlines. Jag tog på mig dem och Ronak lånade min sparkcykel.(,) Sen sen gav vi oss iväg nerför Medlemsvägen, (. D)det var hur kul som helst.

Vi tog oss till fotbollsplanen och satte oss där och snackade. Plötsligt var det alldeles mörkt(,) men fortfarande varmt i luften.

– Hanna, ska vi inte åka hem, frågade Ronak. Det är fett mörkt. (!)

Vi bytte så jag tog sparken. Då ringde mamma på mobilen. Hon tyckte att vi skulle komma hem(,) eftersom det hade blivit så mörkt. Vi sa att vi redan var på Sockenvägen(,) så det var lugnt.

Det var riktigt mysigt att komma hem, sätta på te, krypa upp i soffan och kolla på en film.

Jag sa det inte till mamma, men hennes förslag var helt ok.

Sidan 25

Dikteringsord, se nedladdningsbar pdf på Libers hemsida, www.liber.se

Härliga maj!

Sidan 26

Substantiv

Vera, skolan, kompisar, solen, strålarna, maj, flickorna, vattenspridaren, gräsmattan, mamma, gräset, tomten, huset, klätterträd, trädgården, Neyat, bikini, Josefin, kläder, Maya, baddräkt, nummer

Verb

är, skiner, värmer, har, bestämt, ska, springa, står, hunnit, klippa, finns, springer, hämtar, tänker, lånar, gör, tycker

Adjektiv

bästa, varma, stor, härliga, nya, vanliga, snygg

Vera är hemma efter skolan med några av sina bästa kompisar.
Solen skiner och de varma strålarna värmer fast det bara är maj.
Flickorna har bestämt att de ska springa i vattenspridaren som
står på gräsmattan. Veras mamma har inte hunnit klippa gräset.
Tomten runt huset är stor och det finns härliga klätterträd
i trädgården.
Neyat springer snabbt hem och hämtar sin nya bikini. Josefin
tänker springa i sina vanliga kläder och Maya lånar en snygg
baddräkt av Vera. Den är två nummer för stor, men det gör inget
tycker Maya.

Sidan 27

SUBSTANTIV

- 1 flickor - plural
vattenspridare - singular och plural
baddräkt - singular
kompisar - plural
nummer - singular och plural
- 2 flickorna - bestämd form
vattenspridaren - bestämd
form baddräkter - obestämd
form kompis - obestämd form
numret - bestämd form

VERB

- 3 springa, sprang,
sprungit klippa, klippte,
klippt stå, stod, stått
låna, lånade, lånat

ADJEKTIV

- 4 bra, bättre, bäst
varm, varmare, varmast
stor, större, störst
ny, nyare, nyast
snygg, snyggare, snyggast
- 5 spännande, mer spännande, mest spännande
uppmärksam, mer uppmärksam, mest
uppmärksam

Min berättelse

Sidan 28

Eleven skriver en berättelse utifrån de alternativ som presenteras.
(Eleven kan också välja att skriva om ett eget ämne. Det viktiga är
att eleven skriver en sammanhängande berättelse.)

Vad bör uppmärksammas i elevtexten?

- Varierande ord, uppmärksamma upprepningar av ord t.ex. *sen, då, jag*.
- Lagom många adjektiv som är rimliga i beskrivningar av personer och miljöer.
- Tydlig inledning, innehåll och avslutning (med karaktäristiska ord för inledningar och avslutningar).

En rolig händelse

Sidan 30

Eleven skriver en berättelse utifrån de förslag som eleven
hittar i instruktionen.
(Eleven kan också välja ett annat ämne. Det viktiga är att eleven
skriver en sammanhängande berättelse.)

Vad bör uppmärksammas i elevtexten?

- Varierande ord, uppmärksamma upprepningar av ord t.ex. *sen, då, jag*.
- Adjektiv i beskrivningar av personer och miljöer.
- Tydlig inledning, innehåll och avslutning (med karaktäristiska ord för inledningar och avslutningar).

En rolig händelse – respons

Sidan 31

Eleven ger konstruktiv kritik om kompisens text genom att eleven uppmärksammar:

Personbeskrivningar

- Adjektiv och/eller ord som på annat sätt beskriver huvudpersonen/ huvudpersonerna och stämningen runtomkring dem.
- Tydliga karaktärer så att läsaren får känslan av att ”känna” personerna, dvs. deras beteende/personligheter och utseende (dofter, egenskaper och humör.)

Miljöbeskrivningar

- Adjektiv och/eller ord som på annat sätt beskriver stämningen runtomkring, i och på platser/miljöer.
- Miljöer/platser som beskriver känslan av ”att vara på plats”, t.ex. dofter, detaljer/saker, färger, former, väder, ljud.

Berättelsens struktur

- Tydlig inledning, innehåll och avslutning.
- Tydlig händelseordning med nödvändiga förklaringar för sammanhanget.

Ordval

- Varierande ord vid händelseordning, det vill säga alternativa ord till upprepning av t.ex. *sen, då, jag*.
- Adjektiv för person- och miljöbeskrivningar.
- Enkla/svåra ord.
- Stavfel och,
- att kompisens använder orden i meningarna på ett sådant sätt så att det blir flyt i läsningen.

Tågresa

Sidan 32

- Tydlig inledning, innehåll och avslutning.
- Tydlig händelseordning.
- Innehåller en huvudperson/huvudpersoner, en miljö, en händelse, och en lösning samt,
- nödvändiga förklaringar för att sammanhanget tydligt ska framgå.

Olympiska spelen – OS

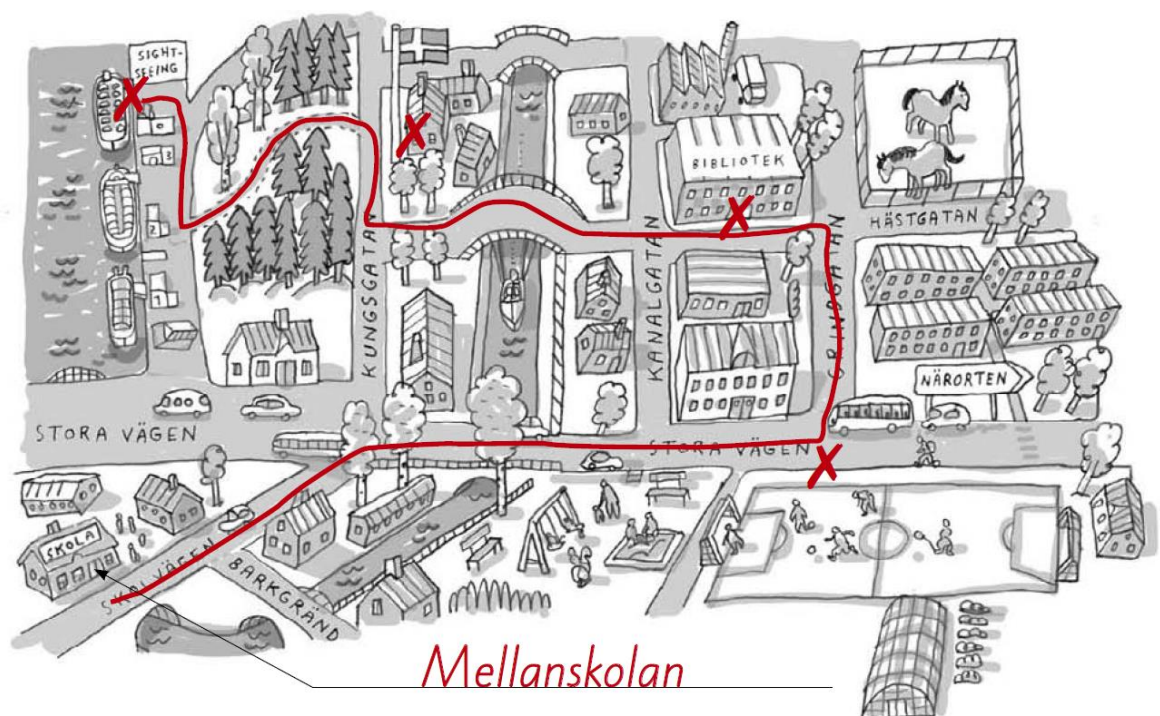
Sidan 33

Eleven skriver en löpande faktatext om de olympiska spelen. Texten bör innehålla minst en fakta från varje grupp.

Eleven bör använda ord och begrepp som är karaktäristiska för ämnet.

En vägbeskrivning

Sidan 34

Sidan 35

Eleven ger tydliga och skriftliga instruktioner (i punktform), så att kompis lätt kan följa vägen i kartan.

Kompisen ska markera vägen i kartan enligt instruktionerna.

Inspirera, locka och övertyga

Sidan 36

Eleven övertygar publiken (kompisarna i klassen) om en vald aktivitet i rutan genom att presentera aktiviteten,

- så att innehållet (vad aktiviteten innebär) tydligt framgår,
 - vilken målgrupp aktiviteten riktar sig till och,
 - syftet (varför publiken bör titta eller delta i) med aktiviteten,
- Eleven framför budskapet på ett engagerat sätt och med viss inlevelse t ex. med gestikuleringar och olika tonfall.

Jag söker härmed jobbet som...

Sidan 37

Presentationen bör innehålla information om eleven själv utifrån de sex punkterna i listan.

Ansökan bör vara skriven på ett sätt så att elevens egna fördelar lyfts fram.

Olika mottagare

Sidan 38

Eleven ska välja och skriva en text till två olika mottagare. I texten ska eleven anpassa texten till mottagaren och följa grundläggande regler för språkriktighet.

Eleven ska sedan diskutera i par eller i grupp om sina texter. Eleven ska kunna besvara frågan om vad som skiljer texterna åt, men även hur gruppens texter skiljer sig åt. Vidare ska eleven diskutera hur vi kan använda språket i skrift när vi blir upprörda och vill framföra vår åsikt.

En centralisering av skolköken? – Debatt

Sidan 40

Eleven ska ha valt en person som den vill representera.

Eleven skriver och argumenterar sedan muntligt *för* eller *emot* en centralisering av skolköken med minst två argument, och gärna fler. Elevens argument består av utförliga förklaringar, information och personliga åsikter utifrån sina valda argument.

Eleven bör argumentera med viss inlevelse och engagemang, t.ex. med gester och kroppsspråk, som visar om eleven är *för* eller *emot* förslaget.

Ordkunskap

Sidan 41

1. Doris ramlar på isen.
2. Flickan tittar på bebisen i vagnen.
3. En hemsk olycka hände igår.
4. På klassrådet kan vi vara med och förändra det som händer i skolan.
5. Soffan är skön att sitta i.
6. Pojken tittar noga på elefanten.
7. Jag är helt säker på att Jorden är rund.
8. Nu måste ni koncentrera er!
9. Läraren säger till om läxan så att eleverna ska komma ihåg den.
10. Han liknar en kändis.

Sidan 42

Dra streck till synonymen.

1. pessimistisk – negativ
2. nervös – orolig
3. listig - smart
4. snoka – titta nyfiket
5. resonera - diskutera
6. nederbörd – regn eller snö
7. dölja - gömma

Förklara de här orden eller skriv orden i en mening.

- 1-6. Elevens eget svar.

Trovärdighet...

Sidan 43

Förslag:

- 1 3 (2) - För att kunderna ska välja att köpa produkter hos ett visst företag (inklusive kosmetikaföretag) påstår ofta företaget att deras produkter är de bästa och/eller bättre än produkter hos konkurrerande företag, men det behöver inte alltid vara sant.
- 2 *Alternativ 1:* 1 - För att göra anhängarna trogna och lojala mot partiet och få dem att rösta på partiet även i framtiden är det viktigt att politiker talar sanning och håller vad de lovar.
Alternativ 2: 3 - En strategi kan också vara att försköna och förvränga sanningen till det bättre för att få väljarna att rösta på just det partiet. Då är uttalandet inte trovärdigt.
- 3 1 - Nationalencyklopedin innehåller fakta som är noggrant granskad. (Däremot bör du kontrollera att du tittar i en ny version.)
- 4 3 - Eftersom butiksinnehavaren är storebror till en av killarna i gänget och dessutom har en mc-butik är det troligt att han ljuger när han säger att han inte vet varför hans lillebror kör omkring med en trimmad moped.

Sidan 44

- 5 1 - Med tanke på att forskargruppen är knutna till ett universitet bör de ha tillräckligt med fakta som grund för att deras teori ska vara trovärdig.
- 6 1 - Skolverket är en statlig myndighet, därmed ska information som kommer därifrån vara saklig och sanningsenlig.

Olika källor

- 1 Elevens eget svar.
- 2 Elevens eget svar (t.ex. morgon- och/eller dagstidning, Rapport och/eller Nyheterna på tv).
- 3 Elevens eget svar (Läraren läser och godkänner svaret).